

'Jongelui, je ziet maar'

Joop den Uyl en de jeugd

Bij het vele dat de afgelopen tijd over Joop den Uyl gezegd werd, is zijn visie op jeugd en jeugdbeleid nauwelijks aan de orde geweest. Direct opvallend en vaak aangehaald, is een zekere onhandigheid en schuchterheid in zijn omgang met jongeren. Hij wekte de indruk ze niet te begrijpen en niet te weten hoe er mee om te gaan. Tekenend is een foto van Bert Verhoeff, genomen bij het begin van het televisiedebat dat Veronica in mei 1986 rond de Statenverkiezingen organiseerde (zie pagina 65). Terwijl Lubbers en Nijpels het jeugdige volkje van je-bent-jong-en-je-wilt-wat al opgewekt en ontspannen toezwaaien, zoekt Den Uyl zichtbaar knorrig en niet op zijn gemak twee dingen: een pose en een stoel. Voor jongeren was Den Uyl wellicht nog het beste bekend uit zijn enigszins wanhopige maar ook tolerante uitspraak 'Jongelui, je ziet maar', door de VARA dankbaar gebruikt als titel voor een jongerenprogramma. Het moest wel om kleine kinderen gaan, dan wel om zijn kleinkinderen, voordat de opa in hem boven kwam. Politicus genoeg om te weten dat de presentatie wel degelijk telt en best bereid is er iets voor te doen of te laten (zoals een nieuw pak), moest hij het toch vooral van zijn oprechte onhandigheid hebben waar het de omgang met de jeugd betrof. Voor velen was dat niet voldoende.

Dat zijn *image* onder jongeren niet te best was, werd in de PvdA onderkend en vooral ten opzichte van de destijds opkomende en nog jonge Nijpels als een groot nadeel gezien. De voortdurende herhaling van de 'je ziet maar' scene, leverde het wekelijkse bewijs: vader wordt oud, hij ziet het niet meer zitten. Begin jaren tachtig, als de jeugd naar rechts opschuift en weer eens de toekomst lijkt te hebben, probeert men Den Uyl presentabeler te maken dan wel de coulissen in te werken. Geen van beide ondernemingen slaagde. Den Uyl bleef en zijn imago evenzeer.

Men kan niet eens stellen dat Den Uyls *appeal* bij de jeugd pas recentelijk gedaald was. Het is er eigenlijk nooit geweest. Als 'sjouwer voor de mensen aan de onderkant' was *de* jeugd voor hem geen natuurlijke bondgenoot. Sinds jaar en dag was hij bovendien wat overgevoelig voor mode en tijdgeest: een beetje anti-revolutionair eigenlijk. Geïllustreerd met zijn destijds als conversatief gehekelde visie op provo en studentenbeweging, komt dit gegeven in vele commentaren terug. Max de Blok (*De Gelderlander* 18 december 1987) zegt dat Den Uyl de omwenteling van de jaren zestig niet had zien aankomen: 'hij was te druk met het besturen in wat toen een regentenpartij heette'. Pas langs de weg van uitvoerige studie en via zijn gezin liep Den Uyl zijn natuurlijke achterstand op de loop der dingen steeds weer in; vaak bleek die, zeker in vergelijking met vele collega's, spoedig veranderd in een voorsprong.

Toch is deze voorstelling van zaken niet geheel correct. Het lijkt er weliswaar op dat Den Uyl primair verstandelijk reageerde op onvoorziene ontwikkelingen; maar de intellectuele kijk op de zaak liep niet steeds *achter* de feiten aan. Dat de jaren zestig in het teken van medezeggenschap en democratisering dan wel revolte zouden staan, heeft Den Uyl als een van de weinigen *voorvoeld*. Zijn opstel 'Fundamentele democratisering' uit 1957, eindigt hij aldus: 'het individu, verdrongen door de organisatie, eist groter speelruimte; hij revolteert tegen de sociale zekerheidsstaat, die hem te gemakkelijk gaat vervelen, hij stort zich in "the age of participation" op alles wat de welvaart binnen zijn bereik brengt, hij stoot zich aan allerlei vormen van collectivisme, die wezenlijk slechts noodverbanden zijn. Alleen als we hem de kans geven verantwoordelijkheid te dragen, zal hij niet revolteren'. Een gedenkwaardige uitspraak, gedaan in een tijd dat de gemiddelde 'nieuw-linkser' nog op school verbleef en de CPN zich nog in de verste verte geen voorstelling kon maken van een coalitie met studenten.

Joop den Uyl was geen kenner van jeugdculturen en geen specialist ter zake jeugdbeleid, maar dat hij wel degelijk een doordachte visie op jeugd en jeugdbeleid had, blijkt uit een bijdrage van zijn hand die we hierbij afdrukken. Het betreft de tekst van een toespraak, gehouden bij het afscheid van Pijkel Schröder als voorzitter van de Raad voor het Jeugdbeleid op 24 april 1986. De redactie van *Jeugd en samenleving* heeft de tekst indertijd de moeite van een publikatie waard geacht, maar verzocht de auteur om een nadere uitwerking. Hij was daartoe bereid, wilde zelf trouwens ook nog een en ander uitwerken, maar de zaak raakte op de lange baan; uitstel bleek uiteindelijk te leiden tot een verdrietig afstel. Vergeten waren wij Den Uyls toespraak niet.¹ Wie er zoveel maanden later weer kennis van neemt, herkent het stempel van de maker: redenerend met begrip van zaken en feiten, denkend in rechten en plichten, niet gedreven door nostalgie of trendgevoel maar met een ideaal voor ogen. Een visie die te vroeg als een testament voor ons ligt, maar naar wij hopen de huidige, op bezuiniging en herstructurering geconcentreerde discussie verbreden mag.

Jacques Janssen

Noot

1. Toespraken hebben meestal geen titel. De titel van de tekst op de volgende pagina's is door de redactie van *Jeugd en samenleving* toegevoegd.